

28. Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Temsil Edilen Siyasi Partilerin Parti Programlarında Kent Kavramı

In the 28th Legislative Period, the Concept of City in the Party Programs of Political Parties Represented in the Turkish Grand National Assembly

Sezgin Sezgin^a

Özet

Siyasi partiler, ülkelerinin farklı sorun alanlarına yönelik parti ideolojileri ve iktidar olduklarında izleyecekleri adımlara yönelik birtakım politikalar önermektedir. Söz konusu politika önerilerinin belgeye dökülmüş şeklini parti programları ve seçim beyannameleri oluşturmaktadır. Türkiye nüfusunun yaklaşık %83'ü kentsel alanlarda yaşamaktadır. İktidar yarışındaki siyasi partilerin kentlere yönelik bakış açılarını bu kapsamda değerlendirmek oldukça önemlidir. Siyasi partiler, iktidar olduklarında hangi kentsel sorunlara öncelik vereceklerini, hangi kentsel modelleri hayata geçireceklerini ve bunları nasıl gerçekleştireceklerini parti programlarında seçmenlerine sunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; Türkiye'nin 28. Yasama Döneminde mecliste temsil hakkına sahip siyasi partilerin parti programlarını, kent teması üzerinden incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda mecliste temsil hakkına sahip 13 siyasi partinin parti programında kent ile ilgili ifadeler, MAXQDA Analytics Pro (24.5.1) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Siyasi parti programlarında kente yönelik yapılan kodlamalar neticesinde 7 tema ve bu temaların altında 52 kod yazar tarafından oluşturulmuştur. Yapılan kodlamalar sonucunda analiz yöntemleri olarak MAXQDA Analytics Pro (24.5.1) programı arayüzünde yer alan Kod Matris Tarayıcısı, Tema Bazlı Frekans Göstergeleri, Kod- Alt Kod- Bölümler Modeli ile İki Vaka Modeli kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent, kentleşme politikası, siyasi parti, parti programı, MAXQDA.

Başvuru: 05.10.2024

Kabul:02.01.2025

Abstract

Political parties propose a set of policies for different problem areas of their countries in line with their party ideologies and the steps they will follow when they come to power. The documented form of these policy proposals are party programs and election manifestos. Approximately 83% of Turkey's population lives in urban areas. It is important to evaluate the urban perspectives of political parties in the race for power in this context. Political parties present to their voters in their party programs which urban problems they will prioritize when they come to power, which urban models they will implement and how they will realize them.

The aim of this study is to examine the party programs of the political parties that have the right to represent Turkey in the 28th Legislative Period through the theme of the city. Document analysis method, one of the qualitative research methods, was used in the study. In this context, the expressions related to the city in the party programs of 13 political parties with the right to representation in the parliament were analyzed using MAXQDA Analytics Pro (24.5.1). As a result of the coding made for the city in political party programs, 7 themes and 52 codes under these themes were created by the author. As a result of the coding, the Code Matrix Browser, Theme-Based Frequency Indicators, Code-Sub-Code-Sections Model and Two Case Model in the MAXQDA Analytics Pro (24.5.1) program interface were used as analysis methods.

Key Words: Urban, urbanization policy, political party, party program, MAXQDA.

^a Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, sezgin_sezgin@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-6625-3997.

1. GİRİŞ

Kentsel alanlar, günümüz toplumlarının sosyal, ekonomik ve çevresel dinamiklerini şekillendiren önemli yaşam alanlarıdır. Türkiye’de nüfusun yaklaşık %83’ü kentsel bölgelerde yaşamakta, bu durum kentlerin yönetimi ve sorunları ile ilgili politikaların belirlenmesini kritik hale getirmektedir. Siyasi partiler, iktidara geldiklerinde, kentsel alanlara yönelik bakış açıları ve çözüm önerileriyle toplumsal sorunlara yanıt verme sorumluluğunu üstlenirler. Bu bağlamda, siyasi partilerin kent temalı politikalarının ve önceliklerinin belirlenmesi hem kamu yönetimi hem de toplumsal gelişim açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Çalışma; TBMM’nde temsil hakkına sahip siyasi partilerin parti programlarında kent kavramı nasıl ele alınmıştır? araştırma sorusuna yanıt aramak üzere tasarlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle siyasi parti, parti programları, kent ve kentleşme politikalarına kavramsal çerçevede yer verilmiştir. Daha sonra Yöntem bölümü ile çalışmanın metodolojisi açıklanmış ve Bulgular bölümünde elde edilen verilerin analizi ve yorumlanması yapılmıştır.

Türkiye’nin 28. Yasama Döneminde mecliste temsil hakkına sahip olan siyasi partilerin parti programları, kentsel sorunlara yönelik yaklaşımlarını ve bu sorunları çözmek için izleyecekleri politikaları ortaya koyan belgeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma, söz konusu parti programlarını kentsel tema üzerinden inceleyerek, siyasi partilerin kent konusundaki vizyonlarını ve politikalarını anlamayı hedeflemektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak, meclisteki 13 siyasi partinin programları detaylı bir biçimde ele alınmış; bu süreçte kente ilişkin ifadeler, MAXQDA Analytics Pro (24.5.1) yazılımı ile sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgular, kentsel meselelerin siyasi partiler tarafından nasıl algılandığını, hangi konulara öncelik verildiğini ve bu sorunların çözümünde hangi stratejilerin benimsendiğini belirlemek için kritik bir zemin sunmaktadır. Bu çalışma, kent politikalarının şekillenmesinde siyasi partilerin rolünü ve önemini vurgularken, aynı zamanda seçmenlerin siyasi partilerin kent politikalarını değerlendirdiklerinde bilinçli tercihler yapmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Böylece, Türkiye’deki kentsel sorunların çözümüne yönelik politika önerileri ve stratejiler hakkında derinlemesine bir anlayış geliştirilmesi sağlanacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Siyasi partilere yönelik literatürde farklı kavramsallaştırmalar bulunmaktadır. Siyasi partiler; belirli bir ideoloji yahut programı gerçekleştirebilmek amacıyla yasal yolları kullanarak iktidarı elde edebilmek için örgütlenmiş kuruluşlar (Teziç, 1988) olarak tanımlanmaktadır. Daver (1986) ise siyasi partileri; “programını, felsefesini, görüşlerini uygulamak için iktidara gelmeyi amaçlayan örgütlenmiş bir insan topluluğu” olarak tanımlamaktadır. 24 Nisan 1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun 3. Maddesinde siyasi parti “Anayasa ve kanunlara uygun olarak, milletvekili ve mahalli idareler seçimi yoluyla tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmalarını ve açık programları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir devlet ve toplum içinde çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar” şeklinde tanımlanmaktadır.

Parti programlarını siyasi partilerin anayasası olarak tanımlamak mümkündür. Siyasi partiler, var oluş amaçları gereği iktidarı ele geçirmek isteyen kuruluşlarsa parti programları da iktidarı ele geçirmenin yöntemi ve iktidarı ele geçirdikten sonra o iktidarın nasıl kullanılacağına yansıtıldığı en önemli belgelerdendir (Aydoğan, 2018: 19).

Siyasi partiler, politikalarını belirlerken toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarını bir araya getirirler. Toplumun çok farklı kesimlerden oluşması, farklı kesimlerin çıkarlarının bazı alanlarda çatışıyor oluşu, siyasi partilerin politika belirlemelerini zorlaştırmaktadır. Ancak nihayetinde her siyasi parti, iktidara geldiklerinde yapacaklarını vatandaşlara anlatmak, onları ikna etmek durumundadır. Siyasi partilerin temel amaçları, öncelikleri, tespitleri ve gerçekleştirmeyi amaçladıkları hedeflerini ortaya koydukları belge “parti programı” olarak adlandırılmaktadır. Parti programlarında ülkenin mevcut ve gelecek sorun alanlarının tespiti, ülkenin içerisinde bulunduğu sorun alanlarından hangilerine öncelik verileceği, bu sorun alanlarının hangi yaklaşımlarla çözüleceği gibi çok sayıda politikayı görmek mümkündür (Çam, 1999: 416).

Siyasi partilerin iktidara geldiklerinde ellerindeki yetkiyi nasıl ve hangi bakış açısıyla kullanacaklarını, partilerin tüzük ve programlarına bakarak anlamak mümkündür. Parti programları, programı yazarların ve partinin ideolojisinin değerler sistemine bağlı ve kendi içerisinde tutarlılığa sahip belgelerdir. Parti programlarının siyasi partilerin varlık sebebi olduğunu savunanlar olmakla birlikte parti programlarına daha az önem atfederek seçmenlerin partilerin programlarına göre oy kullanmadıklarını savunanlar da mevcuttur. Yani bir siyasi partinin -ülkedeki seçim sistemine göre değişmekle birlikte- halkın çoğunluğunun oyunu alarak iktidar olması, parti programının da seçmenler nezdinde onaylandığı görüşünü doğrulamaz (Söğütü, 2006: 66-67).

Siyasi parti programları, her ne kadar partilerin anayasası olarak kabul edilse de partilerin programlarına aykırı hareket ettiği dönemler de görülmektedir. Yani parti programında yazılanlar ile iktidar olduğunda gerçekleşen uygulamalar bazen

28. Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Temsil Edilen Siyasi Partilerin Parti Programlarında Kent Kavramı

çelişebilmektedir. Türkiye açısından bu durum düşünüldüğünde, seçmenlerin ne kadarının parti programlarına bakarak oy kullandıkları, ne kadarının duygusal motivasyonlarla oy kullandıkları önemli bir tartışma konusudur (Yavaş, 2011: 206-207).

Yeryüzündeki insanların yarıdan fazlasının yaşadığı, Türkiye'deki nüfusun ise yaklaşık %83'ünün (TÜİK, 2023) yaşadığı kentlere ilişkin çok sayıda tanım yapabilmek mümkündür. Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde “*Yirmi binden çok nüfusu olan, bu nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı*” kent olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Louis Wirth kenti “*yalnızca daha büyük ve sakinlerine daha fazla istihdam sağlayan alanlar olarak değil, dünyanın farklı yer, bölge ve insanlarını kendine çeken, sosyal, ekonomik ve siyasal yaşama öncülük ve denetleyicilik eden bir yerleşim merkezi*” şeklinde açıklamaktadır (Wirth, 1938: 2). Başka bir tanımlamada ise kentler; “*Nüfusları, coğrafi konumları, ekonomisi ve toplumsal yapıları itibarıyla farklılıklar gösteren genel anlamıyla; insanların bir arada yaşadığı, yerel bir yönetime sahip, ekonomik olarak sanayi ve hizmet sektörünün ağırlıkta olduğu, gelişmiş yerleşim yerleri*” (Çelebi Zengin, 2018) olarak ifade edilmektedir. Manuel Castells ise kentleri toplumsal yapının mekandaki yansıması olarak görmektedir. Kentlerin üretim sürecinde değil; kolektif tüketim merkezleri olarak ayrı bir rolü olduğunu belirtir (Castells, 1979: 10). Dolayısıyla literatürde birbirinden farklı, kentlerin farklı özelliklerine yoğunlaşan çok sayıda kent tanımı olduğu görülmektedir.

Kentler; nüfusları kalabalık ve yerleşim alanları yoğun olması sebebiyle yönetilmesi karmaşık alanlardır. Ulaşım, çevre, altyapı, istihdam, gıda, su gibi birbirinden farklı aynı zamanda birbiriyle ilintili birçok başlığın eşgüdümlü bir şekilde koordine edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle kentlerin bugününün ve geleceğinin nasıl yönetileceğinin belirlenebilmesi amacıyla kentleşme politikaları geliştirilmektedir.

Kentleşme politikasını; “*köylerden kentlere olan nüfus akınlarının hızını, biçimini, coğrafi dağılımını ülkenin kalkınmasına yardım edecek biçimde etkileyen eşgüdümlü politikaların tümü*” şeklinde tanımlamak mümkündür (Keleş, 2013: 56). Siyasi partiler, kendi ideolojileri ve ülkeyi yönetme amacı çerçevesinde kentleşme politikaları geliştirmektedir. Bulgular bölümünde görüleceği gibi siyasi partilerin kentlere ve kentlerin alt bileşenlerine ilişkin odak noktaları kimi zaman benzerlik, kimi zaman farklılık göstermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, 23 Nisan 1920'den 2023'e kadar çok sayıda genel seçim tecrübesi yaşamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde 14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen “Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi” sonuçlarının ardından 14 siyasi parti Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde temsil hakkı elde etmiştir. Siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki sandalye dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. 28. Dönem Milletvekilleri Sandalye Dağılımı

Parti Adı	Üye Sayısı
Adalet ve Kalkınma Partisi	266
Cumhuriyet Halk Partisi	128
Halkların Eşitlik ve Demokratik Partisi	57
Milliyetçi Hareket Partisi	50
İyi Parti	30
Saadet Partisi	20
Demokrasi ve Atılım Partisi	15
Bağımsız Milletvekili	8
Hür Dava Partisi	4
Yeniden Refah Partisi	4
Demokrat Parti	3
Türkiye İşçi Partisi	3
Demokratik Bölgeler Partisi	2
Emek Partisi	2
Demokratik Sol Parti	1
Toplam	593

Kaynak: (TBMM, 2024).

Tablo 1'de görüldüğü gibi 14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen “Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi” sonuçlarına göre TBMM'nde en yüksek sayıda sandalye 266 ile Adalet ve Kalkınma Partisi'ne aittir. En düşük sayıda sandalye ile temsil edilen siyasi parti ise 1 sandalye ile Demokratik Sol Parti'dir. Mecliste ayrıca herhangi bir parti mensubiyeti olmayan 8 bağımsız milletvekili yer almaktadır.

3. YÖNTEM

Çalışmada nitel veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Nitel analiz, bir konuyu belirli sınırlılıklar kapsamında detaylı bir biçimde incelemek olarak tanımlanabilir. Nitel analiz yönteminde veri toplama araçları olarak gözlem, derinlemesine mülakat ve doküman analizi gibi uygulamalardan yararlanılmaktadır (Baltacı, 2019: 369).

Çalışmanın amacına uygun olarak nitel analiz yöntemlerinden doküman analizi uygulanması seçilmiştir. Doküman analizi; çalışmanın konusuna uygun kişiler ya da kurumlar tarafından hazırlanmış yazılı belge, yapıt veya kalıntıların incelendiği bir bilimsel araştırma yöntemidir. Dokümanların taranması, toplanması, incelenmesi, sorgulanması ve analiz edilmesi ile araştırılmak istenen soruya cevap aranmaktadır (Sak vd., 2021: 228). Çalışma; TBMM’nde temsil hakkına sahip siyasi partilerin parti programlarında kent kavramı nasıl ele alınmıştır? sorusuna yanıt aramak üzere tasarlanmıştır.

Bu çalışma, belge incelemesine dayanmaktadır. 14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen “Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi” sonuçlarına göre TBMM’nde temsil hakkına sahip 14 siyasi partiden 13’ünün parti programlarında kent kavramının nasıl ele alındığı incelenmiştir.

Kodlama sürecinde siyasi partilerin parti programlarında kente yaklaşımlarından yola çıkılarak “kentsel hizmetlere yönelik öneriler”, “toplumsal gruplara yönelik öneriler”, “yasal/yönetimsel öneriler”, “yeni model önerileri”, “ekonomik öneriler”, “sosyo-kültürel öneriler” ve “fiziksel öneriler” olmak üzere toplamda 7 tema ve bu temaların altında 52 kod yazar tarafından oluşturulmuştur. Tema ve kodların oluşturulması ile elde edilen verilere yönelik analizlerin yapılmasında MAXQDA Analytics Pro (24.5.1) programı kullanılmıştır.

Bu çalışmada, nitel verilerin analiz edilmesi sürecinde tümevarım yöntemi uygulanmış ve tematik kodlama olarak ifade edilen (Araştırma soruları>Temalar>Kategoriler>Kodlar) hiyerarşi süreci takip edilmiştir. Dokümanların içeriğine yönelik analiz yapılmış olup herhangi bir ön kodlama süreci takip edilmemiştir. Bu sebeple otomatik kodlama yöntemi uygulanmamıştır. Bu çalışmada Kod Matrisi Tarayıcısı, Tema Bazlı Frekans Göstergeleri, Kod-Alt Kod- Bölümler Modeli ile İki Vaka Modeli modelleri uygulanmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı, Evren ve Örnekleme

Araştırmanın amacı; 14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen “Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi” sonuçlarına göre TBMM’nde temsil hakkına sahip siyasi partilerin parti programlarında kente yaklaşımlarını nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi ile incelemektir.

Türkiye’de 2024 yılı Eylül ayı itibarıyla toplamda 156 siyasi parti yer almaktadır (Yargıtay, 2024). Dolayısıyla çalışmanın evrenini söz konusu 156 siyasi parti oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise 14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen “Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi” sonuçlarına göre TBMM’nde temsil hakkına sahip 14 siyasi parti oluşturmaktadır. Bu çalışmada 14 Mayıs 2023 seçimlerinin ardından TBMM’de temsil hakkına sahip 14 siyasi partinin parti programında kentin nasıl ele alındığı incelenmek istenmiştir. Ancak Demokratik Bölgeler Partisi’nin parti programına erişilemediğinden araştırma, kalan 13 siyasi parti üzerinden yürütülmüştür.

Belirtildiği gibi Türkiye’de hali hazırda 156 siyasi parti bulunmaktadır. Bu çalışmada söz konusu siyasi partilerden TBMM’de temsil hakkına sahip 13 siyasi partinin programı değerlendirmeye alınmıştır. Dolayısıyla kalan 143 siyasi parti, çalışmanın ilk sınırlılığını oluşturmaktadır. Ayrıca siyasi partiler programlarında eğitimden sağlığa, enerjiden ulaşım, güvenlikten ekonomiye kadar burada sayılamayacak kadar çok başlığa yer vermektedir. Bu çalışma, siyasi partilerin parti programlarında kent kavramına yaklaşımlarını ele alması sebebiyle ele alınmayan kalan tüm başlıklar, çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

3.2. Bulgular

14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen “Cumhurbaşkanı Seçimi ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimi” sonuçlarına göre TBMM’nde temsil hakkına sahip ve parti programına erişilebilen siyasi partiler ve bu partilere ilişkin kodlamalar Tablo 2’de gösterilmiştir. Siyasi partiler, TBMM’nde sahip oldukları milletvekili sayısına göre sıralanmıştır.

Tablo 2. TBMM’nde Temsil Hakkına Sahip Siyasi Partiler ve Partilere İlişkin Kodlamalar

Parti Adı	Kod Adı
Adalet ve Kalkınma Partisi	AKP Parti Programı
Cumhuriyet Halk Partisi	CHP Parti Programı
Halkların Eşitlik ve Demokratik Partisi	HDP Parti Programı
Milliyetçi Hareket Partisi	MHP Parti Programı
İyi Parti	İP Parti Programı
Saadet Partisi	SP Parti Programı

28. Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Temsil Edilen Siyasi Partilerin Parti Programlarında Kent Kavramı

Demokrasi ve Atılım Partisi	DEVA Parti Programı
Hür Dava Partisi	HÜDAPAR Parti Programı
Yeniden Refah Partisi	YRP Parti Programı
Demokrat Parti	DP Parti Programı
Türkiye İşçi Partisi	TİP Parti Programı
Emek Partisi	EP Parti Programı
Demokratik Sol Parti	DSP Parti Programı

Tablo 3. Siyasi Partilerin Parti Programlarına Ait Kod Matrisi Tarayıcısı

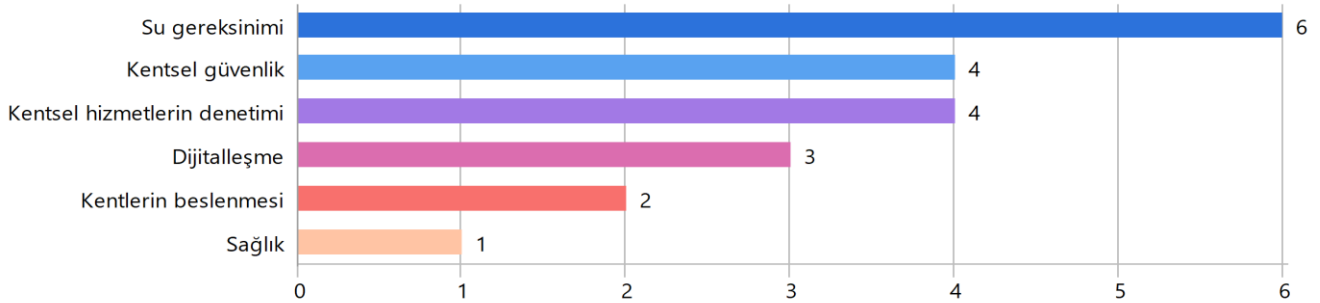
	Kentsel hizmetlere yönelik öneriler	Toplumsal gruplara yönelik öneriler	Yasal/Yönetimsel öneriler	Yeni model önerileri	Ekonomik öneriler	Sosyo-kültürel öneriler	Fiziksel öneriler	TOPLAM
AKP Parti Programı	2	4	5	1	2	1	10	25
CHP Parti Programı	2	5	21	2	13	3	53	99
HDP Parti Programı	0	3	5	0	0	1	3	12
MHP Parti Programı	2	0	3	1	2	3	14	25
İP Parti Programı	1	1	2	1	1	4	10	20
SP Parti Programı	2	8	2	1	4	6	3	26
DEVA Parti Programı	6	4	7	5	4	7	29	62
HÜDAPAR Parti Programı	1	1	2	0	1	1	8	14
YRP Parti Programı	2	1	2	0	4	6	13	28

DP Parti Programı	1	1	0	0	5	1	1	9
TİP Parti Programı	0	0	0	0	3	1	1	5
EP Parti Programı	1	1	0	0	3	2	2	9
DSP Parti Programı	0	0	0	9	8	3	7	27
TOPLAM	20	29	49	20	50	39	154	361

Kod Matrisi Tarayıcı ile oluşturulan Tablo 3'te siyasi partilerin programlarında hangi temaların hangi sıklıkla kodlandığı vurgulanmıştır. Tablo 3'te görüldüğü gibi AKP, CHP, İP, SP ve DEVA partilerinin her temaya ilişkin en az 1 kodlaması bulunmaktadır. HDP'nin parti programında kentsel hizmetlere, yeni model önerilerine ve ekonomik önerilere dair herhangi bir ifadesi bulunmamaktadır. MHP'nin parti programında toplumsal gruplara yönelik öneriler; HÜDAPAR ve YRP'nin parti programlarında ise yeni bir model önerisine dair herhangi bir ifade yer almamaktadır. DP'nin parti programında yasal yönetsel öneriler ile yeni model önerilerine ilişkin bir açıklama yer almazken TİP'in parti programında kentsel hizmetlere yönelik, toplumsal gruplara yönelik, yasal/yönetsel önerilere yönelik ve yeni bir model önerisine yönelik ifadeye rastlanmamaktadır. EP'nin parti programında yasal/yönetsel öneriler ve yeni bir model önerisi yer almazken DSP'nin parti programında ise kentsel hizmetlere yönelik, toplumsal gruplara yönelik, yasal/yönetsel önerilere yönelik ifadeler bulunmamaktadır.

Parti programında kent ile ilgili en fazla ifade kullanan siyasi parti CHP iken en az ifade kullanan siyasi partinin ise TİP olduğu görülmektedir. En fazla vurgulanan tema fiziksel öneriler iken bu vurgulama en sık CHP tarafından yapılmaktadır.

Kentsel hizmetlere yönelik öneriler

Şekil 1. Kentsel Hizmetlere Yönelik Öneriler Temasına Ait Kod Frekans Göstergeleri

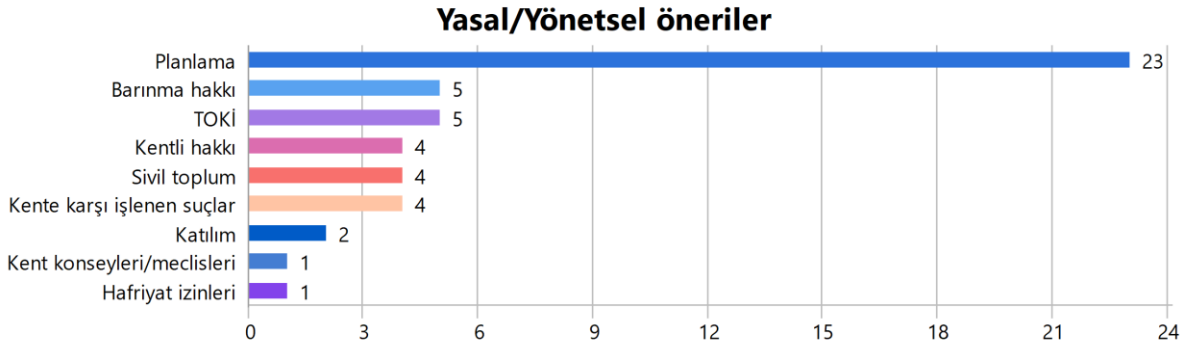
Alt Kodların İstatistiği ile oluşturulan Şekil 1'de siyasi partilerin programlarında kentsel hizmetlere yönelik öneriler teması altında oluşturulan kodların vurgulanma sıklığı gösterilmiştir. Siyasi partilerin programlarında kentsel hizmetlere yönelik en sık su gereksinimi vurgulanmıştır. Kentsel hizmetlere yönelik en az vurgu ise sağlık konusunda olmuştur.

28. Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Temsil Edilen Siyasi Partilerin Parti Programlarında Kent Kavramı

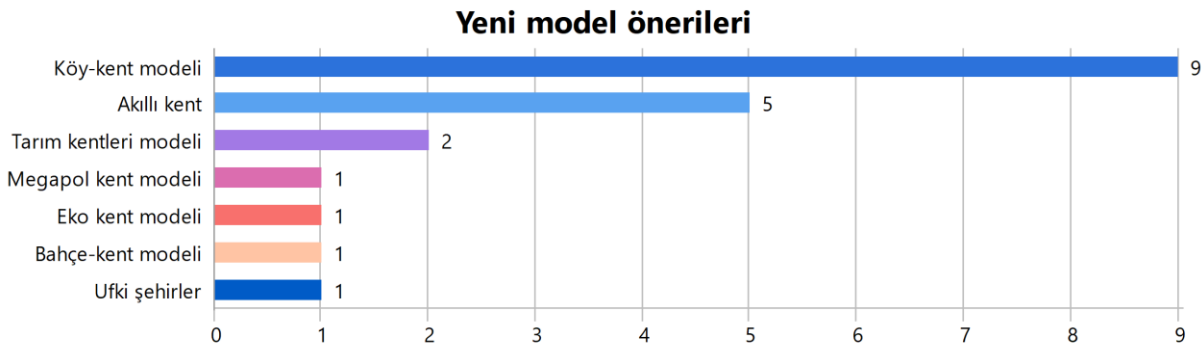
Şekil 2. Toplumsal Gruplara Yönelik Öneriler Temasına Ait Kod Frekans Göstergeleri

Alt Kodların İstatistiği ile oluşturulan Şekil 2’de siyasi partilerin programlarında toplumsal gruplara yönelik öneriler teması altında oluşturulan kodların vurgulanma sıklığı gösterilmiştir. Kentlerde toplumsal gruplara yönelik en sık vurgunun engelli, çocuk ve yaşlılar koduna ilişkin olduğu en az vurgunun ise gençlere yönelik olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Yasal/Yönetmelik Öneriler Temasına Ait Kod Frekans Göstergeleri

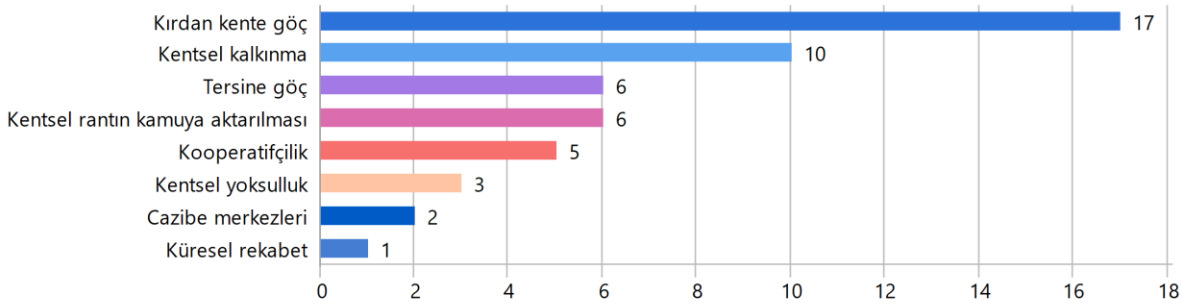
Alt Kodların İstatistiği ile oluşturulan Şekil 3’te siyasi partilerin programlarında yasal/yönetmelik öneriler teması altında oluşturulan kodların vurgulanma sıklığı gösterilmiştir. Siyasi partilerin parti programlarında en sık vurgulanan kodun planlama olduğu görülmektedir. Kent konusu ele alınırken planlamanın siyasi partiler açısından oldukça önemli olduğu dikkat çekmektedir. Siyasi partilerin programlarında yasal/yönetmelik açıdan en az vurgulanan kodlar ise kent konseyleri/meclisleri ile hafriyat izinleridir.

Şekil 4. Yeni Model Önerileri Temasına Ait Kod Frekans Göstergeleri

Alt Kodların İstatistiği ile oluşturulan Şekil 4’te siyasi partilerin programlarında kentlere ilişkin yeni model önerileri teması altında oluşturulan kodların vurgulanma sıklığı gösterilmiştir. En fazla önerilen modelin köy-kent modeli olduğu görülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan ilerlemelere paralel ortaya çıkan akıllı kent kavramının da siyasi parti programlarında vurgulandığını belirtmek gerekmektedir.

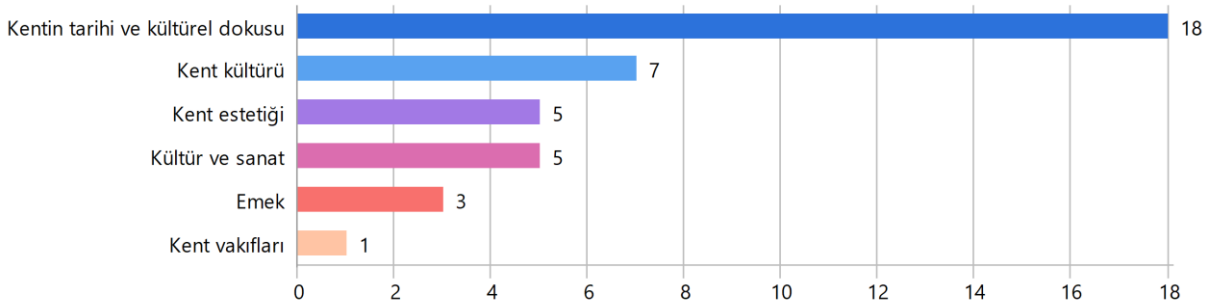
Ekonomik öneriler

Şekil 5. Ekonomik Öneriler Temasına Ait Kod Frekans Göstergeleri

Alt Kodların İstatistiği ile oluşturulan Şekil 5'te siyasi partilerin programlarında kentlere ilişkin ekonomiye dair öneriler teması altında oluşturulan kodların vurgulanma sıklığı gösterilmiştir. Siyasi partilerin programlarında en fazla kırdan kente göç kodu vurgulanmıştır. Bu kodla paralel tersine göç kodunun da yine sıkça vurgulanmış olması önemlidir. Parti programlarında göç olgusunun kent kavramı ile birlikte sıklıkla ele alındığı sonucuna ulaşılmaktadır.

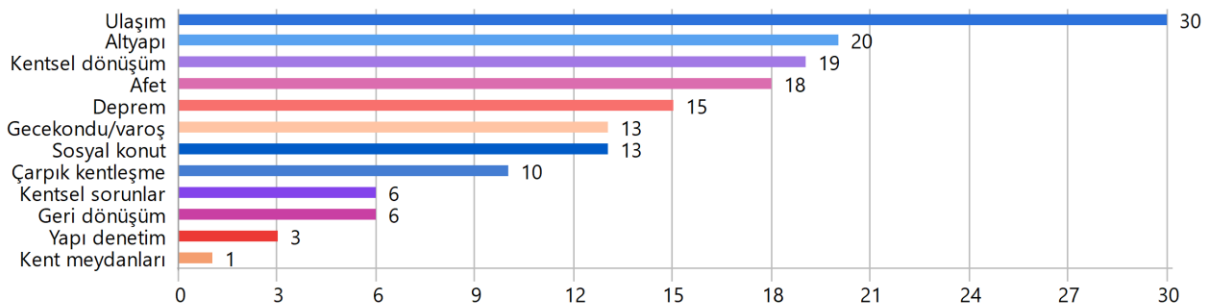
Sosyo-kültürel öneriler

Şekil 6. Sosyo-kültürel Öneriler Temasına Ait Kod Frekans Göstergeleri

Alt Kodların İstatistiği ile oluşturulan Şekil 6'da siyasi partilerin programlarında kentlere ilişkin sosyo-kültürel öneriler teması altında oluşturulan kodların vurgulanma sıklığı gösterilmiştir. Siyasi partiler programlarında en sık kentin tarihi ve kültürel dokusu koduna vurgu yapmaktadır. Kent kültürü, kent estetiği gibi sosyo-kültürel kodlara dair vurguların da parti programlarında yer aldığı görülmektedir.

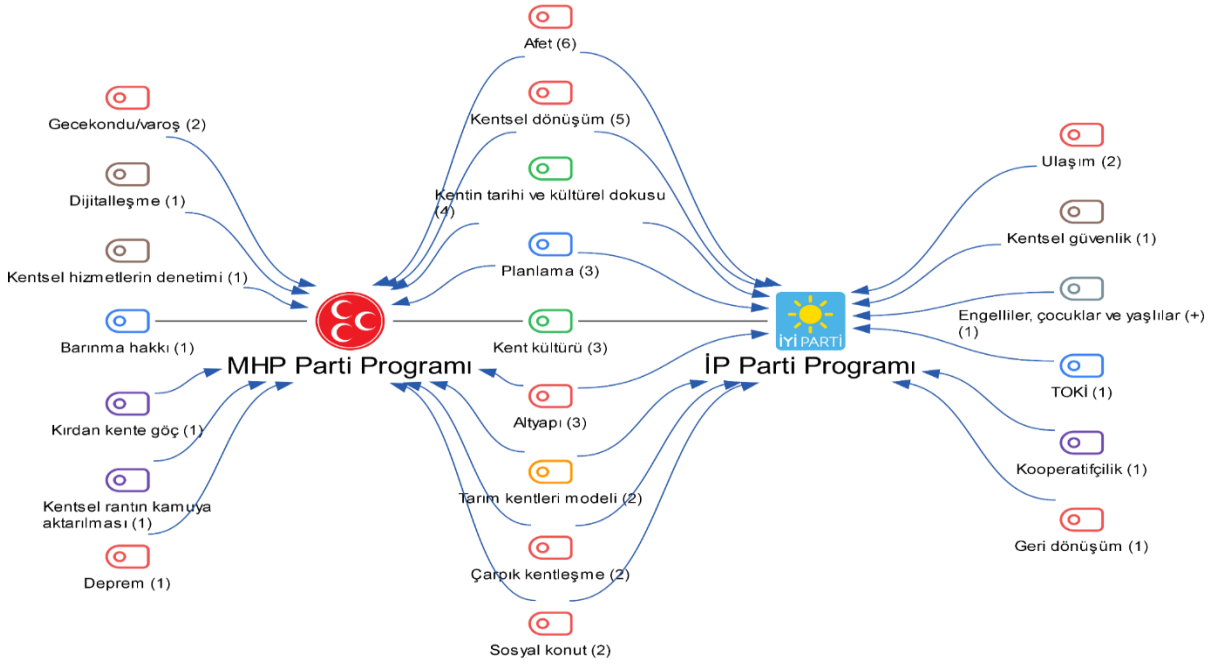
Fiziksel öneriler

Şekil 7. Fiziksel Öneriler Temasına Ait Kod Frekans Göstergeleri

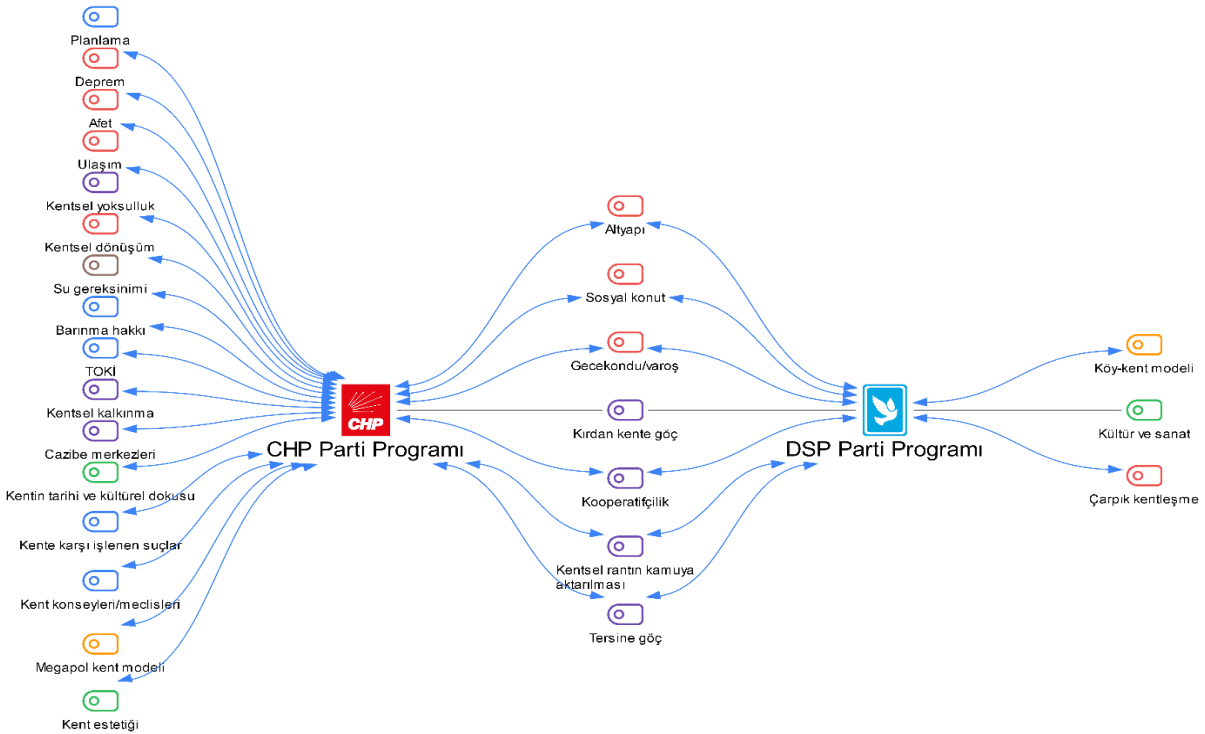
Alt Kodların İstatistiği ile oluşturulan Şekil 7'de siyasi partilerin programlarında kentlere ilişkin fiziksel öneriler teması altında oluşturulan kodların vurgulanma sıklığı gösterilmiştir. Siyasi partilerin kentlerin fiziki yapısına yönelik çok fazla kavramı vurguladıkları görülmektedir. Ulaşım, altyapı, kentsel dönüşüm, afet gibi kavramlar parti programlarında sıklıkla geçmektedir.

28. Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Temsil Edilen Siyasi Partilerin Parti Programlarında Kent Kavramı

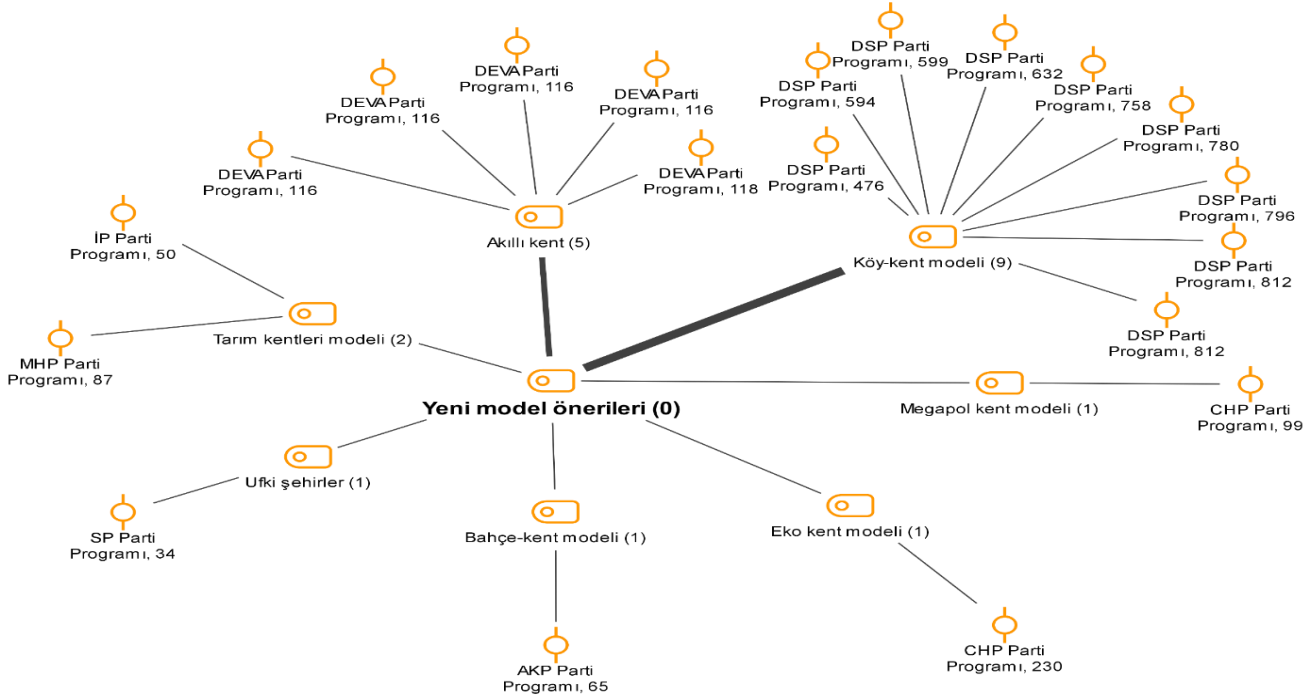
Şekil 8. MHP ve İP Parti Programlarına İlişkin İki Vaka Modeli

İki Vaka Modeli ile oluşturulan Şekil 8'de MHP ve İP Parti Programlarında vurgulanan kodlar gösterilmektedir. MHP ve İP Parti Programları üzerinden söz konusu analizin yapılmasındaki asıl amaç Tarım Kentleri Modeli'ni gösterebilmektir. Bilindiği gibi Tarım Kent Modeli MHP'nin CHP'nin Köy Kent Modeli'ne karşı geliştirmiş olduğu bir modeldir. Ancak aynı modeli İP'nin de doğrudan parti programında kullandığı görülmektedir. İdeolojik görüş açısından yakın olduğu düşünülen hatta çoğunluğu MHP'den ayrılan bir grup siyasetçi tarafından kurulan İP'nin aynı kentleşme modelini benimsemesi oldukça dikkat çekicidir.

Şekil 9. CHP ve DSP Parti Programlarına İlişkin İki Vaka Modeli

İki Vaka Modeli ile oluşturulan Şekil 9'da CHP ve DSP Parti Programlarında vurgulanan kodlar gösterilmektedir. CHP ve DSP Parti Programları üzerinden söz konusu analizin yapılmasındaki asıl amaç CHP'nin 1969 Seçim Beyannamesi'nde ilk kez yer verdiği Köy Kent modelini günümüzdeki parti programında kullanmamasına karşılık DSP'nin bu modele sahip çıkıyor olmasıdır. Ayrıca CHP'nin Türkiye'deki mevcut kentleşme biçimine dair yeni önerisinin Megapol kent modeli olduğu görülmektedir.

Şekil 10. Parti Programlarında Yeni Model Önerilerine Dair Kod-Alt Kod Bölümler Modeli

Kod-Alt Kod Bölümler Modeli ile oluşturulan Şekil 10'da siyasi partilerin programlarında savunulan yeni model önerileri gösterilmektedir. Şekle bakıldığında DSP'nin Köy Kent Modelini, CHP'nin Megapol Kent Modelini ve Eko Kent Modelini, AKP'nin Bahçe Kent Modelini, SP'nin Ufki Şehirler Modelini, MHP ve İP'nin Tarım Kent Modelini, DEVA'nın ise Akıllı Kent Modelini parti programlarında öne çıkardıkları görülmektedir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye'de siyasi partilerin parti programları, ülkenin çeşitli sorun alanlarına yönelik tespitleri, çözüm önerileri ve bu çözüm önerilerini nasıl gerçekleştireceklerine dair anlatımları açısından oldukça önemlidir. Türkiye nüfusunun ¾'ünden fazlasının yaşadığı kentsel alanların da parti programlarında nasıl ele alındığının, hangi başlıkların öne çıkarıldığının ortaya konması oldukça önemlidir.

Çalışmada kullanılan doküman analizi yöntemi ve MAXQDA yazılımı aracılığıyla gerçekleştirilen tematik analiz sonucunda, parti programlarında kent kavramının çeşitli temalar altında ele alındığı tespit edilmiştir. Bu temalar arasında kentsel hizmetler, toplumsal gruplara yönelik öneriler, yasal ve yönetsel düzenlemeler, yeni kent modelleri, ekonomik öneriler, sosyo-kültürel politikalar ve fiziksel altyapı ile ilgili politikalar yer almaktadır. Her bir tema, siyasi partilerin ideolojik perspektifleri ve toplumsal ihtiyaçlara verdikleri öncelikler doğrultusunda farklı düzeylerde vurgulanmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), kent politikalarına en kapsamlı şekilde yer veren partiler arasında yer alırken, Türkiye İşçi Partisi (TİP) gibi partilerde kent konusuna yönelik daha sınırlı bir odaklanma gözlemlenmiştir. Özellikle CHP'nin kentle ilgili en fazla kodlama yapılan parti olduğu, kentsel hizmetler, sosyo-kültürel öneriler ve fiziksel altyapıya dair kapsamlı öneriler sunduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, fiziksel öneriler ve ekonomik öneriler, tüm partilerde en fazla vurgulanan temalar olarak öne çıkmıştır. Bu temalar arasında su yönetimi, kentsel ulaşım, altyapı hizmetleri ve kentsel dönüşüm gibi konular partilerin programlarında sıklıkla yer almıştır.

Yeni kent modelleri açısından, farklı partilerin çeşitli modeller önerdiği görülmüştür. Örneğin, AKP'nin Bahçe Kent Modeli, CHP'nin Megapol ve Eko Kent Modelleri, Saadet Partisi'nin Ufki Şehirler Modeli ve MHP ile İyi Parti'nin Tarım Kent Modeli gibi farklı yaklaşımlar öne çıkmaktadır. Bu modeller, partilerin kentleşme ve kentsel gelişim süreçlerine ilişkin

28. Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Temsil Edilen Siyasi Partilerin Parti Programlarında Kent Kavramı

vizyonlarını yansıtmaktadır. Aynı zamanda, bazı partilerin kırsal alanları yeniden canlandırmaya yönelik tersine göç politikalarına da yer verdiği, bu bağlamda kent-kır dengesini sağlamayı hedefledikleri tespit edilmiştir.

Nihayetinde, bu çalışma, Türkiye'deki siyasi partilerin kentleşme politikalarına bakış açılarının ve kentsel sorunlara getirdikleri çözüm önerilerinin ne derece çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Partiler, kentlerin geleceğine yönelik farklı modeller ve stratejiler önerirken, bu politikaların şekillenmesinde ideolojik yaklaşımlar belirleyici olmuştur. Çalışma, seçmenlerin siyasi partilerin kent politikalarını değerlendirmelerine katkı sağlarken, aynı zamanda kentleşme politikalarının geliştirilmesinde siyasi partilerin oynadığı kritik rolü de vurgulamaktadır. Bu bağlamda, kentsel sorunların çözümüne yönelik geliştirilen politikalar, Türkiye'deki kentsel yaşam kalitesinin artırılması ve sürdürülebilir kentleşme politikalarının hayata geçirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

EXTENDED ABSRACT

The Purpose and Method of the Study

The aim of the research is to examine the approaches to the city in the party programs of the political parties that have the right to representation in the Turkish Grand National Assembly according to the results of the "Presidential Election and 28th Term Deputy General Election" held on May 14, 2023 by using the content analysis method, one of the qualitative research methods.

As of September 2024, there are 156 political parties in Turkey (Court of Cassation, 2024). Therefore, the universe of the study consists of these 156 political parties. The sample of the study consists of 14 political parties that have the right to representation in the Turkish Grand National Assembly according to the results of the "Presidential Election and 28th Term Parliamentary General Election" held on May 14, 2023. In this study, it was aimed to examine how the city was handled in the party programs of the 14 political parties that have the right to represent in the TBMM after the elections held on May 14, 2023. However, since the party program of the Democratic Regions Party could not be accessed, the research was conducted on the remaining 13 political parties.

As mentioned, there are currently 156 political parties in Turkey. In this study, the programs of 13 of these political parties, which have the right to be represented in the Turkish Grand National Assembly, were evaluated. Therefore, the remaining 143 political parties constitute the first limitation of the study. In addition, political parties include many topics in their programs, such as education, health, energy, transportation, security and economy, which are too numerous to list here. Since this study deals with the approaches of political parties to the concept of city in their party programs, all the remaining topics not covered constitute the limitation of the study.

Conclusion and Evaluation:

The party programs of political parties in Turkey are very important in terms of their determinations on various problem areas of the country, their solution proposals and how they will realize these solution proposals. It is also important to reveal how urban areas, where more than ¾ of Turkey's population lives, are addressed in party programs and which topics are highlighted.

As a result of the document analysis method used in the study and the thematic analysis conducted through MAXQDA software, it was determined that the concept of city was addressed under various themes in the party programs. These themes include urban services, proposals for social groups, legal and administrative regulations, new urban models, economic proposals, socio-cultural policies and policies related to physical infrastructure. Each theme was emphasized at different levels in line with the ideological perspectives of political parties and the priorities they gave to social needs.

This study reveals the diversity of political parties' perspectives on urbanization policies and their proposed solutions to urban problems in Turkey. While parties propose different models and strategies for the future of cities, ideological approaches have been decisive in shaping these policies. While the study contributes to voters' evaluation of political parties' urban policies, it also highlights the critical role of political parties in the development of urbanization policies. In this context, the policies developed to solve urban problems are of great importance for improving the quality of urban life in Turkey and realizing sustainable urbanization policies.

KAYNAKÇA.

- AYDOĞAN, M. (2018). Geçmişten Günümüze Parti ve Örgütlenme. Galeati Yayıncılık, Ankara.
- BALTACI, A. (2019). "Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?". Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5:2- 368-388.
- CASTELLS, M. (1979). The Urban Question, London: Edward Arnold.
- ÇAM, E. (1999). Siyaset Bilimine Giriş. Der Yayınları, İstanbul.
- ÇELEBİ ZENGİN, E. (2018). "Kent ve Kentleşme Sarmalında Türkiye". Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20:1- 84-103.
- DAVER, B. (1986). "Anayasa Mahkemesi Kararları Açısından Siyasi Partiler: Birkaç Örnek Olay", Anayasa Yargısı, 2- 93-140.
- KELEŞ, R. (2013). Kentleşme Politikası, 13. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- SAK, R., SAK ŞAHİN, İ. T., ÖNEREN ŞENDİL, Ç., ve NAS, E. (2021). "Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi". Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4:1- 227-250.
- SÖĞÜTLÜ, M. Y. (2006). Siyasi Parti Özgürlüğü, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuk Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- TBMM. (2024). <https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilimi> , Erişim Tarihi: 27.09.2024.
- TDK. (2024). <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 04.10.2024.
- TÜİK Haber Bülteni (2023). Kent-Kır Nüfus İstatistikleri, 11 Mayıs 2023, sayı 49755, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755&dil=1> (04.10.2024).
- TEZİÇ, E. (1998). Anayasa Hukuku, Beta Basım Yayın, İstanbul.
- WIRTH, L. (1938). "Urbanism As A Way Of Life", The American Journal Of Sosciology, C.XLIV, No:1.
- YARGITAY. (2024). Siyasi Parti Genel Bilgileri, <https://www.yargitaycb.gov.tr/icerik/1093/siyasi-parti-genel-bilgileri> , Erişim Tarihi: 28.09.2024.
- YAVAŞ, H. (2011). "Türkiye’de Siyasi Partilerin Küresel Çevre Sorunlarına Yaklaşımı, Yönetim Bilimleri Dergisi", 9:1- 199-214.
- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu. (1983). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2820.pdf> , Erişim Tarihi: 05.10.2024.